

Gedrags- en Ethische code van de Koninklijke Belgische Zwembond voor coaches en omkadering van KBZB-selecties. ¹

1. Inleiding:

De Koninklijke Belgische Zwembond (KBZB) heeft als sportorganisatie de verplichting om voor haar leden, maar ook voor haar medewerkers de hoogste standaarden inzake ethisch, veilig en verantwoord handelen in eender welke omstandigheid, te hanteren en erop toe te zien dat diegenen die haar vertegenwoordigen, in de eerste plaats bestuurders en professionele medewerkers, maar ook occasionele medewerkers diezelfde criteria rigoureus toepassen in het onderling contact met de leden en externen. Zij vertegenwoordigen in eender welke omstandigheid de sportorganisatie “KBZB”.

De organisatie en haar medewerkers zijn zich er zeer goed van bewust dat ze een verplichting hebben om zorg te dragen over en voor de integriteit van haar leden. KBZB onderstreept dat alle betrokkenen - en specifiek de trainers en/of coaches - zich altijd dienen te houden aan de principes van goed gedrag en zeden en zich op ethisch vlak onberispelijk dienen te gedragen, een voorbeeld dienen te zijn voor allen die betrokken zijn bij door KBZB georganiseerde sportactiviteiten of bij die (sport)activiteiten waaraan KBZB als organisatie rechtstreeks of onrechtstreeks participeert.

Elkeen die KBZB in eender welke hoedanigheid vertegenwoordigt, onderschrijft de visie en waarden die KBZB wil uitdragen en vertegenwoordigt.

Dit document is opgesteld op basis van de geldende wetgeving en de richtlijnen van het Internationaal Centrum voor Ethiek in de Sport (ICES) en de Panathlonverklaring, welke door KBZB onderschreven wordt .

2. Implementatie van de Gedrags- en Ethische code

De Gedrags- en Ethische code van KBZB dient door alle medewerkers en allen die betrokken zijn bij de begeleiding van sporters in eender welke hoedanigheid (coach, trainer, teammanager, jurylid ,kine....) te worden onderschreven en toegepast. De

beleidsverantwoordelijken en vooral diegenen die verantwoordelijk zijn voor de dagelijkse leiding en sturing van de organisatie dienen strikt toe te zien op de naleving van de Gedrags- en Ethische code.

Deze GEDRAGSCODE maakt integraal deel uit van de arbeidsovereenkomst, de aannemingsovereenkomst of louter van de ad hoc afgesloten samenwerkingsovereenkomst. Niet naleving van essentiële bepalingen in de code kan sancties, tot zelfs onmiddellijk ontslag om dringende redenen tot gevolg hebben indien het om een arbeidsovereenkomst. In het geval dat er samengewerkt wordt op basis van een aannemingsovereenkomst voor diensten, kan de samenwerking om dezelfde reden onmiddellijk worden beëindigd, zonder enig recht op verhaal.

Bij het aangaan van een samenwerkingsovereenkomst, hetzij professioneel, hetzij ad hoc, dient er een bepaling te worden opgenomen in die overeenkomst dat de betreffende coach of teammedewerker zich er tevens toe verbindt de Gedrags- en Ethische code van KBZB te zullen na te leven en te doen respecteren.

3. GEDRAGSCODE VOOR COACHES en sporttechnische medewerkers en omkadering bij de topsportwerking van de KBZB.

(Professionele) trainers en coaches en medewerkers en begeleiders van een nationaal team, dienen naast hun contract expliciet akkoord te gaan met de Gedrags- en Ethische code hieronder gestipuleerd, middels de Akkoordverklaring. Niet naleving van essentiële bepalingen in de code kan sancties, tot zelfs onmiddellijk ontslag om dringende redenen tot gevolg hebben.

3.1. Certificaten, diploma's, verzekeringen

Om te beantwoorden aan de normen van Ethisch Verantwoord Sporten zijn de volgende vereisten van toepassing:

- Voor de professionele coaches, trainers en omkadering (hierna steeds begeleiding genoemd)
 - In geval van de trainers/coaches is het ten eerste aan te raden dat zij over de vereiste kwalificaties en getuigschriften beschikken. Dit kan o.a. zijn master bewegingswetenschappen of L.O., bachelor L.O., of een trainersdiploma uitgevaardigd door VZF (VTS- Sport Vlaanderen) of FFBN (Adeps)

- Begeleiders moeten een geldige verzekering 'Burgerlijke Aansprakelijkheid' bezitten. Dit gebeurt automatisch via de arbeidsovereenkomst, zo niet dient de noodzakelijke verzekeringspolis te worden afgesloten.
- Een uittreksel uit het strafregister (attest goed gedrag en zeden) is noodzakelijk. Dit uittreksel is geen garantie dat de seksuele, fysieke en psychische integriteit van iedereen die wordt begeleid, 100% gewaarborgd wordt en blijft, maar verkleint zeker de kans op ongewenst gedrag. Het biedt meer zekerheid omtrent het verleden van de betrokken medewerker

3.2. Verantwoordelijkheden

- Een correct trainingsklimaat scheppen en vrijwaren
 - De generieke visie van waaruit de coach en de andere sporttechnische medewerkers zijn/haar begeleidingsopdracht aanpakken is het streven naar maximale autonomie bij de sporter inzake sportbeleving, formuleren en nastreven van de "eigen" individuele doelstellingen op sportief vlak in combinatie met andere (noodzakelijke) voor de sporter, sociale en maatschappelijk relevante activiteiten.
 - De verantwoordelijkheid van de begeleiding begint bij aanvang van elke activiteit, waarvoor ze als leidinggevende of verantwoordelijke, binnen de context van een begeleidingsopdracht van sporters, zijn aangesteld door KBZB. De verantwoordelijkheid loopt ten einde vanaf het tijdstip dat deze opdracht is beëindigd, hetzij door de beëindiging van de geplande activiteit en/of dat de (minderjarige) sporter zich terug bevindt onder de verantwoordelijkheid van een ouder, een aangestelde door de ouders of een voogd of, indien vooraf overeengekomen, een aangestelde van de organisatie.
 - Van de begeleiding wordt verwacht dat zij steeds op een pedagogisch en didactische verantwoorde wijze handelen zodra een (jonge) sporter zich onder hun verantwoordelijkheid bevindt, dit onder meer tijdens dagelijkse trainingen, wedstrijden en stages in binnen en buitenland. Met "op een pedagogische en didactisch verantwoorde wijze" wordt onder meer bedoeld dat de coaches de sporters niet intimideren of angst aanjagen, niet belachelijk maken of kleineren, niet bedreigen of onder druk zetten en wél dat zij ontvankelijk zijn voor emotionele signalen, maar ook rationele argumenten van de sporters. Zij onthouden zich tevens van elke discriminerende gedraging,

uitspraak of houding en dit in ALLE omstandigheden.

- De begeleiding en in het bijzonder de coaches dienen de sporters te stimuleren en te begeleiden om de verantwoordelijkheid voor hun eigen gedrag en prestaties te aanvaarden. Ze dienen de jonge sporters stelselmatig meer ruimte te bieden en te stimuleren om geleidelijk aan, vanuit een intrinsieke motivatie, hun sportieve loopbaan uit te bouwen en zelf in handen te nemen. Responsabilisering, weerbaarheid, eigen initiatief en samenwerken met coaches zijn hierbij sleutelbegrippen.
- De begeleiding en in het bijzonder de coaches waken erover dat ze binnen de groep sporters waarvoor ze verantwoordelijkheid dragen elke individuele sporter evenwaardig behandelen, aanspreken en begeleiden. Favoritisme onder welke vorm dan ook, is onder geen enkel beding aanvaardbaar.
- Onder geen enkele omstandigheid het gebruik van drugs of voedingssupplementen aanbieden aan sporters of het gebruik ervan stimuleren, tenzij dit onder toezicht van de medische staf gebeurt of wat enkel voedingssupplementen betreft, na advies van de diëtist. Dit betreft uiteraard ook legale drugs zoals alcoholhoudende dranken en rookwaren (tabak, nicotine)
- Coaches en trainers moeten ervoor zorgen dat de activiteiten die zij kiezen, voorstellen en adviseren geschikt zijn voor de leeftijd, rijpheid, ervaring en bekwaamheid van elke individuele sporter.
- Coaches en trainers ondersteund door de andere leden van de begeleiding, waken er over, vanuit hun deskundigheid, dat er een correcte verhouding bestaat tussen de voor topsportprestaties noodzakelijke “zware” trainings- en wedstrijdbelasting enerzijds en de noodzakelijke recuperatie anderzijds. De fysieke integriteit mag noch op een lichtzinnige wijze, noch op een roekeloze wijze in het gedrang worden gebracht. Deskundige adviezen van erkende experts (arts, mogelijk anderen...) kunnen en mogen niet genegeerd worden. Dit betekent onder meer dat coaches, zeker in een topsportmilieu veeleisend kunnen en moeten zijn, maar dat opdrachten, richtlijnen en verantwoordelijkheden van de sporter zelf, mogelijk op een directe, maar wel op een onderbouwde, serene, met zin voor de nodige discretie en empathie, dienen gecommuniceerd te worden.

- Er dient over gewaakt te worden dat de onafwendbare hoge prestatiedruk voor de (meestal jonge) sporter niet permanent en alles overheersend is en dat er voldoende en systematisch mentale rustpauzes, tijdens het mogelijk langdurig en intensief begeleidingsproces worden ingelast.
- De begeleiding en de coaches in het bijzonder dienen te waken over een transparante communicatie met de belanghebbenden omtrent de essentiële elementen van de begeleiding van de (MINDERJARIGE) sporter. Onder belanghebbenden wordt onder meer verstaan de verantwoordelijken van KBZB en de onderwijsinstelling, meer in het bijzonder, de leerkrachten, de ruime omkadering waaronder de clubtrainer en de clubverantwoordelijken, maar in het bijzonder de ouders of voogd. Zeker deze laatsten dienen regelmatig en systematisch geïnformeerd te worden over de globale status van de sporter (vorderingen, pijnpunten, gezondheid, welbevinden en mentale toestand...). Deze informatie kan rechtstreeks gebeuren maar ook via een verslag van het interdisciplinaire team (omkadering rond de sporter, geleid door de coach of technisch directeur en samengesteld uit deskundigen uit verschillende relevante expertise domeinen)
- Veilige omgeving scheppen
 - Van de begeleiding wordt er verwacht dat er een 'veilige' trainingsomgeving voor alle sporters wordt geboden.
 - Coaches en trainers moeten er zeker van zijn dat de trainingsomstandigheden en infrastructuur voldoen inzake veiligheid en hygiëne. Indien ze vaststellen dat een situatie niet meer veilig of onhygiënisch is, moeten ze dat signaleren aan de verantwoordelijke beheerder van de infrastructuur en de verantwoordelijken van KBZB. Uiteraard kan de infrastructuur dan niet worden gebruikt.
 - Coaches waken erover en zijn verantwoordelijk voor het feit dat de gebruikte infrastructuur en materiaal in een goede staat of minimaal in de staat waarin ze werden aangetroffen, na gebruik, op een ordelijke wijze worden achtergelaten volgens de geldende afspraken in de gebruikte accommodatie.

- Van trainers en coaches worden verwacht dat ze over een EHBO-kwalificatie beschikken, zodat ze bij nood kunnen helpen.
- De begeleiding moet steeds en in alle omstandigheden het welzijn en de veiligheid van de sporter boven de prestatie-ontwikkeling plaatsen.
- Coaches en trainers geadviseerd door de andere leden van de begeleiding, moeten zich ervan verzekeren dat de sporter fit is om te trainen. Een mogelijk blessureverzwarende of -bestendigende activiteit of oefening mag in geen enkele omstandigheid worden opgelegd of toegelaten worden, zelfs indien het de vrije keuze van de sporter is. Bij twijfel moet steeds vooraf het advies ingeroepen worden van een arts of kiné. Dit advies dient te worden opgevolgd, mogelijk met een aangepaste training of trainingsopbouw, of zelfs het (voorlopig) beëindigen van de training tot gevolg
- Van coaches en trainers wordt verwacht dat ze zich bijscholen rond alle aspecten die relevant zijn bij de begeleiding van sporters, zoals (toegepaste) fysiologie, biomechanica, voedingsleer, mentale begeleiding enz... maar ook in verband met onder meer gezondheid, veiligheid en welbevinden binnen de zwemsport (clinics, literatuur, workshops).
- Orde en praktische regels handhaven
 - De begeleiding en in het bijzonder de coaches moeten van bij de aanvang duidelijk maken aan de sporters wat precies van hen verwacht wordt, en wat de sporters van hen mogen verwachten. Hiermee wordt bedoeld dat ze afspraken, routines en een gedragscode met de sporters duidelijk bespreken en kenbaar maken. Dit is vastgelegd in een schriftelijk protocol, dat enerzijds een aantal generieke en overkoepelende afspraken bevat inzake verwachtingen, attitude en gedrag van de sporter. Anderzijds kunnen er eventueel bijkomende afspraken worden gemaakt voor sporters in een specifieke trainingsgroep, welke eveneens moeten vastgelegd zijn in het schriftelijk protocol. Dit is enkel mogelijk mits voorafgaand akkoord van de desbetreffende verantwoordelijke van de KBZB, met name de technische directeurs van de respectievelijke constituerende federaties, VZF en FFBN.
 - Coaches en trainers mogen nooit toestaan dat minderjarige sporters het trainingscomplex verlaten zonder een volwassene die voor hen verantwoordelijk is, tenzij met schriftelijke toestemming van de ouders.

3.3. Regels voor coach/trainer en begeleiding zelf

7

- Persoonlijk voorkomen/gedrag
 - Coaches en trainers moeten constant hoge normen van gedrag en voorkomen vertonen. Ze moeten bijzonder waakzaam zijn om in geen enkele situatie grensoverschrijdend gedrag te vertonen of zelfs maar die indruk te wekken. Het gaat om alle vormen van fysiek, psychisch en seksueel grensoverschrijdend gedrag.
 - Coaches en trainers zijn de meest zichtbare vertegenwoordigers van de KBZB. In alle contacten met externen (ouders, infrastructuur personeel, vertegenwoordigers van partners en stakeholders (clubs, S Vlaanderen, BOIC, World Aquatics, European Aquatics, pers e.a...) wordt op een correcte, transparante en voorkomende wijze gecommuniceerd.
 - Coaches en trainers onthouden zich van alle mogelijke vormen van matchfixing, weddenschappen, vooral in verband met die wedstrijden waaraan zwemmers die ze begeleiden deelnemen.
 - Coaches en trainers onthouden zich van geestverruimende middelen, zoals alcohol en drugs, in eender welke omstandigheid waarin hij/zij de organisatie en dus ook zichzelf in het openbaar vertegenwoordigen. Dit zowel in de dagelijkse trainingsomstandigheden (trainingen en periodes ervoor en erna, gelinkt aan die trainingen), als tijdens wedstrijden (de wedstrijden zelf en de periodes ervoor en erna, gelinkt aan die wedstrijden). Indien er wordt vastgesteld dat een trainer/coach tijdens voornoemde periodes zich onder invloed bevindt, dan wordt dit als een grove fout worden aangerekend en vormt dit een mogelijke grond om de samenwerking onmiddellijk te beëindigen.
 - Coaches en trainers dragen bij elke training aangepaste sportkledij. Tijdens wedstrijden dragen de Nationale outfit, al naargelang afgesproken is met de verantwoordelijken van KBZB.
 - Coaches en trainers maken geen gebruik van GSM, smartphone, tablet tijdens de trainingen en wedstrijden tenzij voor sporttechnische doeleinden of in geval van nood.

- Onmiddellijke relatie tussen coach en sporter
 - De relatie tussen de coach en de sporter wordt gekenmerkt door eerlijkheid, transparantie in communicatie. De relatie is gedeeltelijk gebaseerd op een gezag relatie, als gevolg van de expertise en kennis over de sport van de coach, maar is verder vooral gebaseerd op onderling vertrouwen, met voldoende alertheid en aandacht, vooral vanwege de coach, zodat de (noodzakelijke) vertrouwensband inzake de sportbeoefening zich niet verder ontwikkelt tot de (intieme) persoonlijke levenssfeer.
 - Respect voor iedereen, zonder onderscheid inzake lichaamskenmerken, fysieke kenmerken, sportieve mogelijkheden en prestaties, leeftijd, ras, huidskleur, burgerschap, etnische oorsprong, ontwikkeling, fysieke en mentale beperking, familiale situatie, burgerlijke staat, geslacht en seksuele geaardheid.
 - Enkel indien dit voor de organisatie van trainingen en vervoer niet anders kan, bieden coaches en trainers een sporter een lift naar huis of naar de gewenste bestemming.
 - Het wordt ten zeerste afgeraden dat coaches en trainers, zwemmers trainen in een 1 op 1 situatie.
 - Een coach mag nooit misbruik maken van zijn/haar geprivilegieerde positie om in bepaalde omstandigheden een excessieve affectieve relatie met een sporter die hij/zij begeleidt aan te gaan;

Contactpersonen: voor zwemfed Pieterjan Vangerven / voor FFBN Philippe Midrez / voor KBZB Kim Van Malderen

Voor akkoord

De begeleider

De opdrachtgever